

13:21-25 The End, and the Beginning

1. Abarbanel to Shoftim 13:21

אז ידע מנוח כי מלאך ד' הוא ולא זכר אשתו, להעיד שאשתו כבר היתה מרגשת בהיותו מלאך, כמו שאמרה בראשונה "ומראהו כמראה מלאך האלקים," אבל מנוח עם הארץ היה ולא הרגיש בו כי אם כאשר עלה בלהב המזבח ונעלם מעיניו.

"Then Manoach knew that it was a *malach* of Gd" – And it did not mention his wife, testifying that his wife already realized he was a *malach*. As she said at first, "His appearance was like the appearance of a *malach* of Gd." But Manoach was an *am ha'aretz*, and he did not realize it until the *malach* ascended in the fire of the altar and disappeared from before his eyes.

2. Midrash, Bereishit Rabbah 45:7

א"ר חייא בוא וראה כמה בין ראשונים לאחרונים, מנוח אמר לאשתו (שופטים יג) מות נמות כי אלקים ראינו, והגר שפחת שרי רואה ה' מלאכים בזה אחר זה ולא נתייראה מהם! אמר רבי חייא ציפרנן של אבות ולא כריסן של בנים! א"ר יצחק (משלי לא) "צופיה הליכות ביתה," בני ביתו של אבינו אברהם צופים היו והיתה רגילה לראות בהם.

Rabbi Chiya said: Come and see the difference between the earlier and later ones! Manoach told his wife, "We will surely die, for we have seen Gd!" And Hagar, maid of Sarai, saw five consecutive *malachim* and was not afraid! Rabbi Chiya said: The fingernail of the ancestors, rather than the belly of the descendants! Rabbi Yitzchak said: "She scouts [*tzofiyah*] the ways of her household" – The members of Avraham Avinu's house were *tzofim*, and so they were accustomed to seeing them.

3. Abarbanel to Shoftim 13:24

וידמה שרמזה שישמש את האלקים כל ימי חייו בנזירותו, וגם רמז שיהיה שממה גדולה לפלשתים. ולכן לא פרסם סבת השם ההוא:

It appears that she hinted that he would serve [*shimush*] Gd all his life as a *nazir*, and this name also hinted that there would be great destruction [*shemamah*] for the Philistines. This is why he did not publicize the reason for the name.

4. Rambam, Moreh haNevuchim 2:45

The first prophetic level is for Divine aid to accompany a person, moving and energizing him to a great positive deed, like saving an important group from evildoers, or saving a great, important person, or benefiting a large number of people. He will find something moving him to action...

And know that a force like this never left Moshe Rabbeinu from the time he reached maturity. This was what motivated him to kill the Egyptian and to halt the wicked one of the two fighters... And so a force like this accompanied David after he was anointed with the oil of anointing, as it says... And so he was mighty against the lion and the bear and the Philistine and the like, with this spirit of Gd.

5. Radak to Shemuel I 16:13

וזאת רוח הגבורה העירה את דוד להרוג את הארי והדוב והפלשתי וכן רוח הקדש נולדה בו מהיום ההוא ומעלה ואמר השירים והמזמורים ברוח הקדש שנולדה בו כי בכלל "רוח ד'" רוח הקדש ורוח גבורה:

This spirit of might aroused David to kill the lion, bear and Philistine, and the sacred spirit was born in him from that day forward and he recited poems and songs with the sacred spirit born in him. For "spirit of Gd" includes the sacred spirit and the spirit of might.

6. Talmud, Sotah 9b

מלמד שהיתה שכינה מקשקשת לפניו כזוג כתיב הכא "לפעמו במחנה דן" וכתיב התם "פעמון ורימון."

This teaches that the Shechinah knocked before him, like a clapper. It says here "to be *po'eim* for him in the camp of Dan," and in Shemot 39:26 it says, "a *paamon* and a pomegranate."

7. Ralbag to Shoftim 13:25

שפעם היה חושב להלחם עם פלשתים ופעם חושב להמנע מזה כפעמון זה שמכה אילך ואילך:

For at times (*paam*) he thought to fight the Philistines and at times he thought to refrain from this, like a *paamon* which strikes this way and that.

8. Radak to Shoftim 13:25

ויהיה פירוש "לפעמו" לחזקו, הפך בנין נפעל והתפעל ממנו, שהוא הסרת הכח ושבירת האיברים, כמו "נפעמתי ולא אדבר" "ותפעם רוחו" "ותתפעם". וכבר כתבתי בו פירושים אחרים בספר מכלל בשרש 'פעם', אבל זה הפירוש הוא הנכון בעיני. ובדברי רז"ל...

And the meaning of *l'paamo* is "to give him strength," the opposite of the form of *nifal* and *hitpael* from it, which is removal of strength and breaking of *eivarim*, as in "*nifanti* and I will not speak (Tehillim 77:5)," "*Vatipaem* his spirit (Bereishit 41:8)," "*Vatitpaem* (Daniel 2:1)". And I have already recorded other explanations in the *Michlol* under "*pa'am*", but this explanation is right in my eyes. And in the words of our Sages...

Introducing Chapters 14-16

9. Shemot 34:15-16

פן תכרת ברית ליושב הארץ וננו אֱלֹהֵיהֶם ונָבְחוּ לאלֹהֵיהֶם וקָרָא לָהּ וְאָכַלְתָּ מִזִּבְחָהּ: וְלִקְחֹתָ מִבְּנֹתָי לְבָנָיָהּ וְנָנוּ בְּנֹתָי אֶתְּחִיָּהֶן וְהָנְנוּ אֶת בְּנֵי אֶתְּחִיָּהֶן:

10. Devarim 7:1-4

פי וביאָה ד' אֱלֹקֵיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָּא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ וְנָשַׁל גּוֹיִם רַבִּים מִפְּנֵי הַחַמִּי וְהַגְרָגְשִׁי וְהָאֲמָרִי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרָזִי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי שְׂבָעָה גּוֹיִם רַבִּים וְעִצּוּמִים מִמֶּךָ: וְנָתַתָּם ד' אֱלֹקֵיךָ לְפָנֶיךָ וְהִפִּיתָם הַחֶרֶם תַּחְרִים אֹתָם לֹא תִכְרַת לָהֶם בְּרִית וְלֹא תִתְנַחֵם: וְלֹא תִתְחַטֵּן בָּם בְּתָדָה לֹא תִתֵּן לְבָנְךָ וּבְתוֹ לֹא תִקַּח לְבָנְךָ: פִּי יִסֵּר אֶת בְּנֵי מֵאֲחֵרֵי וְעִבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְחָרָה אַף ד' בָּכֶם וְהִשְׁמִידָה מֵהָרָ:

11. Talmud, Avodah Zarah 36b

בנותיהן דאורייתא היא, דכתיב 'לא תתחתן בהם!' דאורייתא ז' אומות, אבל שאר עובדי כוכבים לא, ואתו אינהו וגזור אפילו דשאר עובדי כוכבים. ולר"ש בן יוחי דאמר 'כי יסיר את בנך מאחרי לרבות כל המסירות, מאי איכא למימר? אלא דאורייתא אישות דרך חתנות, ואתו אינהו גזור אפילו דרך זנות...

Their daughters are subject to a biblical prohibition, "You shall not marry among them!" The biblical prohibition is for the seven [Canaanite] nations, but not other nations, and the rabbis prohibited even other nations. And per Rabbi Shimon bar Yochai who said that "He will cause your sin to stray from Me" includes all who cause straying, what could [be the rabbinic prohibition]? Rather, the biblical prohibition is against the manner of marriage, and the rabbis prohibited even in the manner of *znut*...

12. Rabbi Moses Maimonides (Rambam, 12th century Egypt), Mishneh Torah, Laws of Prohibited Relationships 12:1-2

ישראל שבעל עכו"ם משאר האומות דרך אישות, או ישראלית שנבעלה לעכו"ם דרך אישות הרי אלו לוקין מן התורה שנאמר לא תתחתן בהם בתך לא תתן לבנו ובתו לא תקח לבנך, אחד שבעה עממין ואחד כל אומות באיסור זה, וכן מפורש על ידי עזרא ואשר לא נתן בנותינו לעמי הארץ ואת בנותיהם לא נקה לבנינו. ולא אסרה תורה אלא דרך חתנות אבל הבא על הכותית דרך זנות...

If a Jew mates with an idolater from the other nations in the manner of marriage, or a Jewess mates with an idolater in the manner of marriage, the Torah dictates lashes for them, as it says, "And you shall not marry among them; you shall not give your daughter to his son, and you shall not take his daughter for your son." The prohibition applies for the seven nations and any nation, and so was explicit via Ezra, "And that we will not give our daughters to the nations of the land, and their daughters we shall not take for our sons." And the Torah only prohibited the manner of marriage, but one who lives with a Cuthite in the manner of *znut*...

13. Rabbeinu Yaakov ben Asher (Baal haTurim, 13th-14th century Germany/Spain), Tur Even haEzer 16

כותית אף על פי שאין בה לאו אסורה מדרבנן... ונ"ל שאינו אלא בז' עכו"ם דלא קי"ל כרבי שמעון...

A Cuthite, even though there is no biblical prohibition, is still prohibited rabbinically... And it appears to me that this [verse] is only for the seven nations, for we do not follow Rabbi Shimon...

14. Rabbi Yosef Karo/Rabbi Moshe Isserles (16th century Israel/Poland), Shulchan Aruch Even haEzer 16:1

ישראל שבעל עובדת כוכבים, דרך אישות, או ישראלית שנבעלה לעובד כוכבים (דרך אישות), הרי אלו לוקין מן התורה, שנאמר: לא תתחתן בהם (ויש חולקין בזה).

Rabbi Karo: If a Jew mates with an idolatress in the manner of marriage, of a Jewess mates with an idolater (in the manner of marriage), they are lashed for violating the Torah text, as it says, "And you shall not marry among them."

Rabbi Isserles: And some dispute this.

15. R' Moses Maimonides (Rambam, 12th century Egypt), Mishneh Torah, Laws of Prohibited Relationships 13:14-16
אל יעלה על דעתך ששמשון המושיע את ישראל או שלמה מלך ישראל שנקרא ידד ד' נשאו נשים נכריות בגינות, אלא סוד הדבר כך הוא, שהמצוה הנכונה כשיבא הגר או הגיורת להתגייר בודקין אחריו שמא בגלל ממון שיטול או בשביל שררה שיזכה לה או מפני הפחד בא להכנס לדת, ואם איש הוא בודקין אחריו שמא עיניו נתן באשה יהודית, ואם אשה היא בודקין שמא עיניה נתנה בבחור מבחורי ישראל, אם לא נמצא להם עילה מודיעין אותן כובד עול התורה וטורח שיש בעשייתה על עמי הארצות כדי שיפרשו, אם קבלו ולא פירשו וראו אותן שחזרו מאהבה מקבלים אותן שנאמר "ותרא כי מתאמצת היא ללכת אתה ותחדל לדבר אליה."

לפיכך לא קבלו בית דין גרים כל ימי דוד ושלמה, בימי דוד שמא מן הפחד חזרו, ובימי שלמה שמא בשביל המלכות והטובה והגדולה שהיו בה ישראל חזרו, שכל החוזר מן העכו"ם בשביל דבר מהבלי העולם אינו מגירי הצדק. ואעפ"כ היו גרים הרבה מתגיירים בימי דוד ושלמה בפני הדיוטות, והיו ב"ד הגדול חוששין להם לא דוחין אותן אחר שטבלו מכ"מ ולא מקרבין אותן עד שתראה אחריתם.
ולפי שגייר שלמה נשים ונשאן, וכן שמשון גייר ונשא, והדבר ידוע שלא חזרו אלו אלא בשביל דבר, ולא על פי ב"ד גיירום, חשבן הכתוב כאילו הן עכו"ם ובאיסורן עומדין, ועוד שהוכיח סופן על תחלתן שהן עובדות כו"ם שלהן ובנו להן במות והעלה עליו הכתוב כאילו הוא בנאן שנאמר "אז יבנה שלמה במה."

Do not entertain the thought that Shimshon, Rescuer of Israel, or Solomon, King of Israel, who was called a "friend of Gd", married foreign women when they were not Jewish. Rather, the secret of the matter is thus: The proper mitzvah is that when a *ger* or *giyoret* comes to convert we investigate him to see whether her is coming to join the religion to gain money or power, or out of fear. If he is a man, we investigate whether he has turned his eyes to a Jewish woman. If she is a woman, we investigate whether she has turned her eyes to a Jewish man. If no cause is found, we inform them of the weight of the yoke of Torah and the strain for ignorant people in practicing it, so that they will separate from it. If they accept and do not separate, and we see that that they pursue this from love, we accept them, as Ruth 1:18 says, "And she saw that she was making an effort to go with her, and she stopped speaking to her."

Therefore the courts did not accept converts in the time of David and Solomon – in the days of David lest they come from fear, and in the days of Solomon lest they pursue this for the empire, benefit and power which Jews had. An idolater who pursues it for one of the empty aspects of this world is not a righteous convert. Still, many converts converted in the days of David and Solomon, with regular people [acting as judges]. The High Court was concerned for them, not rejecting them since they had still immersed but not drawing them near until it could see their end.

And because Solomon converted women and married them, and Shimshon also converted and married, and it was known that [the women] pursued this only for benefit and were not converted by a [true] court, the text viewed them as idolaters, remaining prohibited. Further, their end demonstrated their original intent, for they served their idols and built altars, and the text viewed it as though [Solomon] had built them, as Kings I 11:7 says, "Then Solomon built an altar."

16. Radak to Shoftim 13:4

ויש לתמוה, היאך מי שצוה עליו הבורא ית' להיות קדושתו מן הבטן איך נטמא בכנות הפלשתים? והנראה בזה כי הנשים אשר לקח בתמנה ובעזה ובנחל שורק גייר אותן והשיבן לדת ישראל, כי חלילה משופט ישראל ומושיעם להתחתן בפלשתים ועובר על לאו ד"לא תתחתן בם" אשר חמור מאד ומביא את האדם לידי כפירה בבורא ית' ויתעלה כמו שאמר "כי יסיר את בנך מאחרי", ולא נמצא בכתוב שנענש על זה ולא נאמר עליו שעשה רע בעיני ד', והיה הבורא יתעלה מצליחו בכל אשר יפנה. וכן אמר הכתוב "כי מד' היא" כלומר לקחתו אשה מבנות פלשתים מד' היתה, ורצון הקל ית' היה בזה, כי בודאי היה מגייר אותן...

One should be shocked – how could someone regarding whom the Creator ordered that he would be holy from the womb then become *tamei* with Philistine girls? It appears that those women he took in Timnah, Azah and Nachal Sorek he converted and brought to the law of Israel. It would be a desecration for Israel's judge and rescuer to marry Philistines, violating, "You shall not marry among them," which is very strict and which brings a person to denial of the Creator, as it says, "For he will lead your sin away from Me," and we do not find in the text that he was punished for this, and it does not say that he did that which was evil in Gd's eyes, and the Creator made him succeed everywhere he turned. And so the text says, "For it was from Gd," meaning taking a woman from the Philistines was from Gd, and Gd desired this, for certainly he converted them...

17. Talmud, Sotah 9b

ת"ר: שמשון בעיניו מרד, שנאמר "ויאמר שמשון אל אביו, אותה קח לי כי היא ישרה בעיני, לפיכך נקרו פלשתים את עיניו...
Our sages taught: Shimshon rebelled with his eyes, as in, "And Shimshon said to his father, take her for me, for she is good in my eyes," and therefore the Philistines pierced his eyes...

18. Talmud, Nazir 23b

אמר עולא: תמר זינתה, זמרי זינה. תמר זינתה יצאו ממנה מלכים ונביאים, זמרי זינה נפלו עליו כמה רבבות מישראל.

Ulla said: Tamar committed *z'nut* and Zimri committed *z'nut*. Tamar committed *z'nut* and kings and prophets came from her, and Zimri committed *z'nut* and many myriads of Israel fell because of him.

19. Radak to Shoftim 13:4

נראה לי בתחילה היתה כוונתו לטובה לבקש תואנה מפלשתים. ואחר כך גברה עליו התאוה בראותו אותה וישרה בעיניו והפסיד כונתו האלקית בכוונתו הגופנית הבהמית אשר התערבה בה ולפיכך נענש...

It appears to me that his initial intent was good, to seek a claim against the Philistines. Then desire overcame him, when he saw her and she was good in his eyes, and he lost his Divine intent due to his physical, animal intent which became mixed in. Therefore he was punished...

20. Abarbanel to Shoftim 14:1

מצאנו פעמים רבות בספורי הנביאים שהיו עושים פעמים דברים אשר לא כדת, כדי שיצא מהם עבודת הקל ית', כענין אליהו בהר הכרמל שעבר על דת להקריב בבמה והיה להוראת שעה כדי לפרסם בתוך בני ישראל כי ד' הוא האלקים. וכן ראוי שנאמר בענין שמשון שעשה דברים אשר לא כדין לפי שימצא תואנה להנקם מפלשתים, כ"ש שלא היה הרוח האלקי אשר בו מיושב ומסודר לעשות תשועות כשאר השופטים ולא היה דעתו שלם. אבל הקל ית' למשפט שמו וצור להוכיח יסדו.

ולזה השפיע בו רוח גבורה וחוזק מופלג והיה עם הפעמות. ונמשך מזה שבראותו אשה תיטב בעיניו לא היה מעצור לרוחו, ובהרות אפו לא יעמוד דבר לפניו.

וידמה שבתום לבבו היה חושב שלענין נזירותו לא היה מהויב כי אם בדברים שהזהיר המלאך עליהם... ושאר הדברים היה נמשך בהם אחרי תאותו.

והקל ית' הספיק בידו לעשותם כן, לפי שעם היותם פעולות משובשות מפאת עצמם, הנה ימשך מהם הנקמה מפלשתים.

We have seen many times in the stories of the prophets that they occasionally acted against the rules, so that the service of Gd would emerge from those deeds. Like Eliyahu on Mount Carmel, breaking the rules by bringing a korban on an [external] altar; this was a temporary ruling, to publicize in Israel that Hashem is Gd. And this is appropriate to say regarding Shimshon, that he broke the law so that he would find a claim for revenge against the Philistines – certainly given that he did not have the Divine spirit settled and orderly within him, to perform heroic deeds as the other judges did, and he did not have a complete mind. But Gd put him in place for justice, and the Rock established him to rebuke.

And therefore [Gd] gave him a spirit of might and extraordinary strength, stirring him up occasionally. The result of this was that when he saw a woman who found favour in his eyes, there was no halting his spirit, and when he was outraged, nothing could stand before him.

And it appears that in his innocence he thought that as a *nazir* he was obligated only in those things regarding which the *malach* had instructed... And in other matters, he followed his desire.

Gd enabled him to do this, because even though those activities were in themselves mixed up, vengeance against the Philistines would emerge from them.

21. Talmud, Sotah 9b (continuation of the passage above)

איני, והכתיב "ואביו ואמו לא ידעו כי מד' היא!" כי אזל מיהא בתר ישרותיה אזל.

Can it be so? Shoftim 14:4 says, "And his father and mother did not know that it was from Gd!" When he did it, though, he followed what seemed good to him.